

Verslaglegging avonden Omgevingsvisie Agelo en Weerselo

Uitgebreide versie gemeente Dinkelland

Opmerking vooraf bij dit verslag

Tijdens de twee avonden op 14 en 16 oktober zijn in verschillende groepen vijf thema's besproken. Hiervan zijn door verschillende ambtenaren losse verslagen gemaakt. In dit bestand zijn die verslagen samengevoegd. Dat zorgt voor verschillende stijlen van verslaglegging. Vanwege de transparantie is dit document openbaar, maar voor een overzichtelijker en kortere samenvatting verwijzen we graag naar de korte publiekssamenvatting.

Bij elk thema zijn stellingen beschreven. Deze stellingen waren bedoeld om het gesprek op gang te brengen. Aan tafels waar het gesprek goed op gang kwam zijn daarom niet alle stellingen besproken. In dit verslag ziet u dus ook niet overal een uitkomst per stelling, maar wel een verslag en uitspraken van wat aan deze tafel besproken is.

Opzet avonden

Voor de avond in Weerselo waren op voorhand weinig aanmeldingen. Daarom is er voor Weerselo voor drie tafels gekozen, waarbij aan één tafel alle thema's behandeld zijn. In verband met de tijd is het zo gelopen dat het ene thema in meer of mindere mate werd behandeld dan de ander. Omdat er in Weerselo niet gerouleerd werd van tafel, was er de hele avond eenzelfde opstelling. Vandaar dat in dit verslag bij Weerselo per thema dus meerdere tafelnummers genoemd worden met elk een eigen verslag.

Tijdens de avond in Agelo waren er vijf thematafels, waar om de 20-25 minuten gerouleerd werd. Bij sommige verslagen is onderscheid gemaakt per ronde, andere bevatten een samenvoeging van alle drie rondes.

Ondernemen in het buitengebied

Weerselo

Thema 1 – Ondernemen in het buitengebied

1. Buitengebied is vooral voor agrarische ondernemers
2. De agrarische sector maakt onze gemeente juist aantrekkelijk voor de recreant
3. In het buitengebied is plek voor iedereen

Tafel 1

	EENS		
'NOU EN OF!	3	R A T I	10
	HARTSTOCHTELIJK		
	2	N E E L	1
	ONEENS		
			'...HOO.

Het merendeel is het eens met de stelling (lees: thema 1). Maar na een discussie en nuancering zijn mensen het ook oneens, want het buitengebied moet naast de agrariërs ook een plek bieden aan recreatie/toerisme en zorg. Diversiteit in het buitengebied. Het buitengebied is bijv. ook voor bosbouw en toerisme. De leefbaarheid van het buitengebied is van belang.

Belangrijk:

1. Diversiteit in buitengebied aan ondernemingen acceptabel
2. Bij stoppende boeren omschakeling naar VTE mogelijk maken
3. Mix van functies landelijk gebied acceptabel
4. Meer vrijheid voor boeren, minder regels
5. Boeren zorgen voor werkgelegenheid dat ten goede komt aan leefbaarheid

Conclusie:

Gemengde functies (gezonde) mix in het buitengebied. Bedrijven moeten kunnen blijven bestaan.

Tafel 2

(8 hartst. Eens, 2 och eens, 2 och oneens)

Zonder boeren, geen buitengebied. Maar een goede balans is wel nodig.

Buitengebied is voor iedereen, andere functies moeten ook mogelijk zijn.

Bedrijven die stoppen kunnen gebruikt worden voor nieuwe functies. Bestaande bedrijven moeten wel vitaal blijven en de ruimte krijgen om verder te kunnen.

Natura2000 gebieden moeten toegankelijk zijn voor iedereen.

Er zou een soort vergoeding moeten komen om de natuur en grond te onderhouden. Dit zou dan betaald moeten worden vanuit het toerisme.

De agrariër kan de sleutel zijn in de energietransitie. Biogas via de Monovergister is een oplossing in ons buitengebied.

Als we 60% van de geschikte daken vol leggen met zonnepanelen, dan lossen we 10% van onze opgave tot 2023 op.

In Noord Oost Twente geen zonnevelden. Jammer van dit mooie gebied.

Kleine houten windmolens nabij boerenerven is wel een oplossing.

Oplossing voor NOT: Wind is meer acceptabel, minder grond nodig. Samen met biogas.

Tafel 3

Hartstochtelijk eens: 1   Koudbloedig eens: 1
Hartstochtelijk oneens: 7   Koudbloedig oneens: 0

'Alle nieuwe functies moeten rekening houden met de belangen van de aanwezige agrariërs'

'Er zijn meer ondernemers dan alleen agrariërs, maar die andere ondernemers moeten zich wel schikken aan het agrarische belang in het buitengebied.'

Hierop werd aangevuld dat: 'Niet agrarische bedrijven moeten ook blijven in het buitengebied. Dit is dan wel ondergeschikt aan het agrarisch belang.'

Het buitengebied is gebaat bij 'reuring', maar niet elke ondernemer is geschikt voor het buitengebied. Jan Oosterkamp van BügelHajema vatte dit samen als: 'De agrariërs hebben de oudste rechten'.

Specifiek werd nog een situatie in Saasveld benoemd waar er vooral niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied zit. Hiervan werd ook gezegd dat wat er is, behouden moet blijven. En indien het agrarisch belang het toestaat ook zij ontwikkelruimte mogen krijgen. Maar ook werd gezegd dat het buitengebied niet de plek moet zijn om nieuwe industriële bedrijven toe te staan.

Iemand hield een pleidooi om na bedrijfsbeëindiging of Rood voor rood de woningen de bestemming 'Plattelandswoning' te geven in plaats van 'burgerwoning'. 'Als je in het buitengebied woont, dan hoort daar geur bij'. Als er in het buitengebied bezwaren zijn dan komen die vooral van de bewoners van burgerwoningen was de opvatting. Daarom kwam de oproep om 'Nieuwe functies zoals bijvoorbeeld woningen mogen niet belemmerend worden voor reeds aanwezige ondernemers.' Ook werd de gemeente gewaarschuwd om geen woonerven te creëren. Dan krijgt het de bestemming van lintbebouwing en dat is op zijn beurt weer belemmerend voor omliggende agrariërs.

'Er is geen toerisme zonder agrarische sector' Ook energie werd genoemd als tweede bedrijfstak. 'Natuuronderhoud is ook een neventak voor boeren' Hierop werd aangevuld: 'Het begrip Agrarisch en agrarisch ondernemer wordt breder.' De agrariër van de toekomst gaat meerdere functies bedienen werd daarmee bedoeld.

Conclusie/ gedeelde opvatting:

- Breed gedeeld is de opvatting dat nieuwe functies ondergeschikt moeten zijn aan het agrarisch belang van reeds aanwezige ondernemers.
- Tegelijk was er ook het besef dat in het buitengebied de ondernemer van de toekomst meer doet dan alleen agrariër zijn.

Agelo

Thema 1 – Ondernemen in het buitengebied

1. Buitengebied is vooral voor agrarische ondernemers
2. De agrarische sector maakt onze gemeente juist aantrekkelijk voor de recreant
3. In het buitengebied is plek voor iedereen

Het buitengebied wordt gewaardeerd! Dit vanwege het kleinschalige landschap en de afwisseling tussen landschap/natuur en agrarische bedrijven. De agrarische sector maakt de gemeente ook aantrekkelijk voor recreatie en toerisme. Dit vanwege het vee in de wei, het onderhoud aan het landschap en de recreatieve neventakken. Agrariërs hebben echter niet het alleenrecht voor het buitengebied (dat gaven ze zelf ook aan), maar het moet ook niet zo zijn dat recreanten zich zomaar overal kunnen begeven. Nieuwe functies (behalve industrie) en ander gebruik van vrijkomende gebouwen moet gestimuleerd worden. Ook moeten er meer/ruimere bouwmogelijkheden komen. Hierin moet ook meer flexibiliteit geboden worden. Wel worden vraagtekens geplaatst bij het toestaan van meer woningen in het buitengebied vanwege de kans op klachten/hinder.

Nieuwe bewoners moeten passen in het buitengebied (sociale aspect) en weten wat de consequenties zijn. Het scheiden van functies wordt niet zinvol gevonden. Het landschap leent zich

niet voor mega bedrijven en het gebied/Nederland is te klein om alleen voor natuur gebruikt te worden. De huidige afwisseling en kleinschaligheid van het buitengebied moet behouden blijven.

Energietransitie

Weerselo

Thema 2 – Energietransitie

1. De energieopgave is zo groot dat de gevolgen niet onzichtbaar kunnen blijven.
2. Het landschap is van iedereen, de winst van windmolens en zonneparken dus ook.
3. Doelstelling van het klimaatakkoord zijn niet te halen zonder de inzet van percelen grond
4. Alle nieuwbouw moet worden verplicht om zelfvoorzienend te zijn

Tafel 1

	EENS		
'NOUEN OFI	5	R A T I	0
	HARTSTOCHTELIJK		'...OCH
1	N E E L	10	
	ONEENS		

Zonnepanelen op daken plaatsen. Elk dag volleggen met zonnepanelen. Gemeente zou hierin moeten faciliteren en subsidiëren.

Iedereen moet (financieel) mee kunnen doen met de verduurzaming.

Waterstof is een betere optie.

Als elke agrariër binnen vijf jaar een biovergister zou hebben dan voldoen we aan de opgave. De taak van de gemeente is om hierin te faciliteren. Daarnaast zou de gemeente moet helpen in de oplossing van de problemen met de netwerkbeheerder.

Conclusie is erg divers:

Geen zonneparken op agrarische gronden

Inzetten op biovergisters, men verwacht dat er voldoende mest blijft voor de inzet van biovergisters, want nu wordt er al methaan afgefakkeld.

Isoleren van woningen is van belang en de oprichting van een energiecoöperatie door de gemeente

Inzet van waterstof

Zonnepanelen op het dak

Windturbines wordt niet gelijk omarmd, wel misschien kleinere windmolens tot 15 meter op agrarische erven.

Belangrijk om mee te beginnen:

1. Primair inzetten op energiebesparing (op adresniveau 'kleine schaal' isoleren)
  - o Elke bewoner verantwoordelijk voor energiebesparing
2. Primair inzetten op biovergisting (monovergister op agrarisch erf)
3. Stimuleren zonnepanelen op daken
4. Onderzoek naar mogelijkheden waterstof

Mogelijk maken:

- Gemeente als aandeelhouder COGAS optreden, netwerkbeheerders zijn monopolisten, voorbeeld is glasvezel die van 9,- naar 11,45 per maand is gegaan. Vooraf is geen prijsverhoging gegarandeerd.
- Windmolens op agrarisch bouwblok van 15 meter acceptabel

- Iedere woning uitdagen/stimuleren om 30% zonnepanelen op eigen dak te leggen
- Verkenning gemeentelijke energiecoöperatie

Niet doen:

- Aanleg zonneparken

Tafel 2

- Stelling 1: Zonnevelden moeten kunnen in het buitengebied.

Hier is iedereen het niet mee eens.

- Stelling 2: Windturbines moet kunnen bij Agrarische ondernemers.

(5 hart eens, 6 och eens, 1 hart oneens)

Meesten zijn het hier mee eens. Enkeling vind windturbines lelijk en mag alleen langs de Duitse grens.

- Stelling 3: Nieuwbouw moeten we verplichten tot zelfvoorzienend bouwen.

(5 hart eens, 4 och eens, 3 hart oneens, 1 och eens)

Erg verdeeld, maar kleine meerderheid is voor.

Onerlijk voor de nieuwe/jonge generatie. Er zou een combi nodig zijn van regels voor bestaande en nieuwbouw.

Iedereen moet zelf de keuze krijgen om duurzaam te bouwen.

Voor starters is geld een probleem, als het gaat om energieneutraal te bouwen. Het zou ook mogelijk zijn om andere financieringsbronnen aan te wenden voor de jeugd.

Kleine kernen zijn steeds minder leefbaar. Veel jeugd gaat studeren in de stad of elders in het land, dan is het qua voorzieningen en geld minder aantrekkelijk om terug te keren. Zoals voorzieningen als stadsverwarming.

We moeten slim kijken hoe we rest warmte kunnen gebruiken.

Tafel 3

'We mogen het best zien, maar maak het zo mooi mogelijk' Met mooi werd bedoeld dat de gevolgen zo weinig mogelijk zichtbaar bleven, ontwikkelingen goed 'inpassen'. Het landschap moet er uit blijven zien zoals nu, met houtwallen, bomen, grasland. 'Het is mooi als het niet zichtbaar is' werd ook gezegd. Als voorbeeld van een niet zichtbare oplossing werden gebruik van waterstof en geothermie genoemd. Al was er wel het besef dat opwekken van waterstof ook energie kost.

Aangedragen voorbeeld: Zet zonnepanelen langs de afrastering van het vliegveld. Op de opmerking dat dit lang niet genoeg is: 'Begin op plekken waar het voor de hand ligt en ruimte is, leg ook daken eerst vol'

'We moeten ons eerst richten op het reduceren van de energie- en warmte vraag, dan op inzet van warmtepompen. En dan pas windmolens plaatsen, maar liever niet.' Het liefste kleine windmolens.

'We ontkomen er niet aan'

'Verandering van landschap is van alle tijd, je ontkomt er niet aan'

'Geen windmolens en zonnepanelen in natuurgebieden'

'Windmolens in kernen is niet haalbaar'. Slagschaduw werd genoemd als voorbeeld waarom een windmolen in de kern onwenselijk is. Ook is een kern vaak dichtbevolkt en krijg je daardoor eerder en meer bezwaren. Ook dat was een reden waarom dit niet haalbaar werd geacht.

Oproep: 'Niet alleen het buitengebied is aan zet, de inwoners van de kernen moeten ook wat doen'. Deze oproep was bedoeld om aan te geven dat de oplossingen niet alleen in het buitengebied gezocht moeten worden.

Conclusie/ gedeelde opvatting:

- Eerst reduceren van energievraag, dan pas alternatieve opwekking.
- Alternatieve bronnen zijn welkom, maar mogen liever niet zichtbaar zijn.
- Wel degelijk beseft dat verandering van landschap van alle tijd is.
- Ook overeenstemming over dat de oplossing niet alleen in buitengebied ligt, maar de kernen ook moeten bijdragen.

Agelo

Vanwege langdurige ziekte van een collega is dit verslag nog niet beschikbaar. Op het moment dat het verslag bekend is wordt deze nog toegevoegd. De tafeldame kan wel bevestigen dat aan deze tafel grotendeels hetzelfde werd gezegd als in Weerselo bij dit thema is besproken.

Klimaatadaptatie

Weerselo

Thema 3 – Klimaatadaptatie

1. Ik wil best iets doen tegen wateroverlast, hitte en droogte
2. Aanpakken van wateroverlast, droogte en hitte is qua maat en schaal een te groot probleem voor mij
3. Waterberging mag ook mij ruimte kosten

Tafel 1

	EENS		
'NOU EN OF!'	0	R A T I	2
	HARTSTOCHTELIJK		
	0	N E E L	14
	ONEENS		
			'OCH...'

- Bent u bereid om de (tuin of) parkeerplaatsen in de straat op te offeren ?

Belangrijk:

- Gemeente en waterschap moeten goede voorbeeld geven
- Bewoners zijn verantwoordelijk voor water in eigen tuin (de meesten aan tafel laten regenwater al in eigen tuin bezinken)

Op verzoek van agrariër is meerdere keren gevraagd om waterpeil omhoog te brengen. Dit kan eenvoudig door stuw in de beek omhoog te brengen. Waterschap blijft bij eerder genomen peilbesluit en is niet handig.

“Ik wil best iets doen tegen wateroverlast, hitte en droogte”.

Hiermee is men het eens. Hoewel de stelling te ruim is. De meesten zijn bereid om over te gaan (of zijn al over) tot de afkoppeling van hemelwater.

De aanpak van droogte vergt een gerichte aanpak.

De gemeente is een kleiner speler in het geheel en zal moeten optrekken met het waterschap.

Tafel 2

Stelling 1: ik wil best iets doen tegen wateroverlast, hitte en droogte. (8 hart eens, 5 och eens) Iedereen eens, voorbeelden zijn: regenwater opvangen, niet sproeien met kraanwater, niet alles verharderen rondom het huis.

Waterwingebied:

Vitens en waterschap willen niet meewerken om eerder gestelde waterpeilen bij te stellen.

Iedereen is het eens, dat er meer waterberging komt in de openbare ruimte.

Tafel 3

Stelling: Iedereen moet wat doen

Hartstochtelijk eens: 5

Koudbloedig eens: 3

Hartstochtelijk oneens: 0

Koudbloedig oneens: 1

'Het is een gezamenlijke taak voor overheid en burgers'

'Inwoners hebben zelf een verantwoordelijkheid'

'Overheid in combinatie met Waterschap heeft er ook een rol in'

'Het is ook een taak voor de overheid, want iedereen die er nu niet is doet er straks niet wat aan' Dat laatste was ook een oproep om het meer bekendheid te geven.

'Er kunnen best wat parkeerplaatsen opgeofferd worden. We kunnen gerust een stuk lopen'

'Een oplossing als het aanpassen van parkeerplaatsen, wadi of grind is niet voldoende' Hier werd bedoeld dat dat er ook grotere aanpassingen nodig zijn zoals het infiltreren van stedelijk/dorps water en vasthouden van water in sloten en beken.

'Waterschap moet minder water wegpompen'

'water vasthouden is belangrijk, grondwater op peil houden is nog belangrijker'.

'Er is eerst drainage aangelegd gericht op afvoer, dat moet nu omgekeerd worden' Onduidelijk over welke locatie dit ging, waarschijnlijk over boeren in het buitengebied.

Op de vraag welk middel we in moeten zetten, verleiden of dwingen:

'Probeer mensen te verleiden, start met informeren. Doe een aanpak per straat om mensen samen aan de slag te krijgen. Misschien kun je subsidie of iets in natura bijdragen.' Dit alles in plaats van te dwingen, dat is niet de manier.

Conclusie/ gedeelde opvatting:

- Vergroot de bekendheid van het probleem én de oplossingen en ga aan de slag in wijken waar de problemen groot zijn
- Voor het buitengebied en grote aanpassingen moet samengewerkt worden met het Waterschap.
- De aanpak en omgang met klimaatadaptatie is een gezamenlijke taak van overheid en inwoners

Agelo

Thema 3 – Klimaatadaptatie

1. Ik wil best iets doen tegen wateroverlast, hitte en droogte
2. Aanpakken van wateroverlast, droogte en hitte is qua maat en schaal een te groot probleem voor mij
3. Waterberging mag ook mij ruimte kosten

1^e ronde

Stelling:

Bent u bereid om parkeerplaatsen in de straat op te offeren?

1x oneens

4x eens, waarvan 1x met hartstocht

Ook idee: ongebruikte gebieden inzaaien met bloemenmengsels, gebeurt nu nog vrij weinig.

Parkeerplaatsen opofferen gaat misschien wat ver, maar aanpassen qua inrichting bijv. met grasbetontegels zou een idee kunnen zijn.

Grotere stappen zetten zodat we eerder 'winst' kunnen halen, bijvoorbeeld agrariërs een wadi aan laten leggen, eenvoudig. Die lopen nu tegen veel regelgeving aan.

Als gemeente goede voorbeeld geven.

Stelling:

Bent u voor een norm voor maximale tuinverharding?

Oneens, waarvan 3x met hartstocht.

Niet voorschrijven als overheid, is dictatuur, betutteling.
Mensen zijn zelf verantwoordelijk.

Bewustwording is onvoldoende bij het gros van de mensen.
Voorlichting is belangrijk: bewustwording creëren.

Stelling:

Grote kavels kunnen best hun eigen regenwater opvangen, een aansluiting op regenwaterriool is niet nodig.

5x eens.

Dit bij nieuwe plannen meegeven in de eisen/opleggen aan bijv. de projectontwikkelaar.

Conclusie ronde 1:

Als overheid goede voorbeeld geven en voorlichting geven zodat mensen zich bewust worden van de klimaatverandering en dat ze hier zelf ook een bijdrage aan willen en kunnen leveren.

2^e Ronde

Stelling:

Bent u voor een norm voor maximale tuinverharding?

2x oneens en 2x eens met hartstocht

Nuance aanbrengen:

Buiten bebouwde kom: niet

Binnen bebouwde kom: wel

Inwoners zelf de vrijheid geven het in te richten en als gemeente zorgen voor voorzieningen t.b.v. water.

Idee: als je stuk verharding weghaalt, krijg je een boom cadeau.

Als gemeente goede voorbeeld geven en deze ook bekend maken bij de gemeenschap.

Idee: bedrijfssparkeerplaatsen inzetten in het weekend t.b.v. parkeren centrum. Minder P plaatsen nodig in het centrum, vervangen door groen.

Idee: P plaatsen aanleggen mbv grasstenen.

Conclusie ronde 2:

Inwoners stimuleren en niet beperken om dingen zelf te doen:

- ➔ Informatie / voorlichting geven: belang dat iedereen zelf wat moet doen en niet alleen moet wijzen naar de overheid
- ➔ Subsidie in natura geven, bijvoorbeeld een boom bij weghalen verharding
- ➔ Kleine zaken die inwoners zelf kunnen doen, bekend maken (groendaken, regenton, wellicht gratis verstrekken van regentonnen).

Belangrijk hierbij: het moment is essentieel. Hebben mensen ergens last van/ervaren mensen overlast (bijv. straten die blank staan) dan voorlichting geven.

3^e ronde

Stelling:

Grote kavels kunnen best hun eigen regenwater opvangen, een aansluiting op regenwaterriool is niet nodig.

Eens, echter gemeente heeft hier adviesrol. Inwoners willen dit best, maar weten niet hoe.

Stelling:

Bent u voor een norm voor maximale tuinverharding?

50% vindt niet dat de overheid een norm moet gaan opleggen.

50% vindt wel dat de overheid bij nieuwe plannen een norm mag opleggen. Via welstandseisen, zoals je ook xm2 mag bijbouwen, et cetera.

Soms is verplichting nodig om het gedragen te krijgen.

Hierover ontstaat een discussie.

Anderen zijn van mening dat je beter kunt stimuleren dan verplichten.

Wel: niet alleen wijzen naar de overheid.

Ook wordt gezegd: doe je iets aan het klimaat? Dan word je beloond, bijvoorbeeld met een verlaging van de OZB.

Voorlichting geven is belangrijk, meer bekendheid is echt nodig.

Gemeente zelf goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld bij vervangen van het riool. Dit gebeurt ook geeft Bart aan.

Conclusie ronde 3:

Stimuleren en burger bewust maken van gevolgen klimaat. Veel dingen die je zelf kunt doen, zijn nog te onbekend. Een faciliterende overheid: waarom doe je bepaalde dingen?

Stimuleren met euro's helpt, bijvoorbeeld lagere waterschapslasten.

Belangrijkste overall conclusie:

Als overheid het goede voorbeeld geven en bewustwording creëren bij de inwoners door het geven van voorlichting zodat mensen zich bewust worden en weten wat ze zelf kunnen doen aan het klimaat: welke bijdrage kunnen ze zelf leveren.

Stimuleren en niet beperken en als overheid faciliteren d.m.v. voorlichting, advies en stimuleren met euro's of in natura (een boom cadeau) kan helpen.

Belangrijk! Kies het juiste moment voor het geven van voorlichting.

Gezonde leefomgeving

Weerselo

Thema 4 – Gezonde leefomgeving

1. In onze gemeente moet meer dan nu aandacht zijn voor een gezonde leefomgeving
2. Inwoners zijn vooral zelf verantwoordelijk voor gezond leven
3. Bij een nieuwbouwwijk of herinrichting moet de gemeente meer groen en beweegruimte aanleggen.
4. In het buitengebied moet meer dan nu aandacht zijn voor gezonde leefomgeving

Tafel 1

Dit thema is aan tafel 1 niet besproken.

Tafel 2

Stelling 1. Er moet meer dan nu aandacht zijn voor gezonde leefomgeving? (2 hart eens, 1 och eens, 2 hart oneens, 8 och oneens)

Meerderheid geeft aan oneens, er gebeurt genoeg.

Je ruikt in het buitengebied veel houtkachels en ammoniak, dat ruikt niet lekker. Er zijn ook twijfels of kinderen wel veilig naar het voortgezet onderwijs kunnen fietsen.

Drankgebruik is nog steeds erg laag in Dinkelland

Ook de leeftijdsverwachting in hier erg laag.

Overheid moet zich niet bemoeien met gezond leefstijl.

Kan de gemeente überhaupt iets doen aan de leeftijdsverwachting?

Teveel regels is ook niet goed.

Meer toezicht op het drinkgedrag van de jeugd door een ruimte in te richten waar ze wel mogen drinken, maar waar wel toezicht is.

Iedereen is overwegend tevreden over de leefomgeving. Alleen verkeer is wel een aandachtspunt.

Tafel 3

Stelling: we moeten meer doen dan nu

Koelbloedig oneens: Iedereen

Conclusie/gedeelde opvatting:

- Onderwerp leeft niet. Onderwerp is ook onbekend.
- Het is al gezond genoeg.

Agelo

Thema 4 – gezonde leefomgeving

1. In onze gemeente moet meer dan nu aandacht zijn voor een gezonde leefomgeving
2. Inwoners zijn vooral zelf verantwoordelijk voor gezond leven
3. Bij een nieuwbouwwijk of herinrichting moet de gemeente meer groen en beweegruimte aanleggen.
4. In het buitengebied moet meer dan nu aandacht zijn voor gezonde leefomgeving

Eerste ronde

Stelling 1:

Strengere normen voor bijvoorbeeld fijnstof en dus verbod houtkachelrook. Strengere regels vanwege uitstoot van veehouderij.

Verhalen die los komen:

- Er is een app die aangeeft dat er geen risico is. Lucht is goed.
- Kan wel zijn. 'goed', kijk naar de vliegtuigen die hier overvliegen. Wat laten die dan niet achter. Over Twente gaan diverse vliegroute, wordt onderstreept. Kan gemeente toch niets aan doen. We mogen het toch wel noemen.

Maar gaat hier nu om of er meer moet gebeuren dan nu. Reacties:

- T.a.v. boeren (fijnstof door veehouderij) niet opleggen, niet met dwang, maar er moet besef komen.

-Ook t.a.v. kachel stoken wordt gezegd, ik kijk goed naar het hout droog moet het zijn, en onderhoud kachel, schoorsteen. Wij stoken in een woonwijk, geen klachten. Maar als iedereen stookt, dan wordt het waarschijnlijk wel te veel. Dus als mensen minder gas gebruiken, maar meer hout stoken, dan wordt houtkachels stoken wel een probleem in een woonwijk. En buitenaf niet.

Dan de opmerking wat doet onze CV ketel dan qua uitstoot?. Wat is hiervan de uitstoot? De verwachting van de groep is dat gas schoner is, dan houtstook.

Vervolgens komt het gesprek op de tabaksfabriek in Ootmarsum. Er zou wel/geen vergunning zijn. Ook wordt kort gesproken over wel/geen handhaving hierop door de gemeente. Een buurtbewoner van deze fabriek zegt dat je het niet alleen ruikt maar er daalt ook fijnstof neer. Maakt zich zorgen. Voor de luchtkwaliteit is het ook van belang dat we het coulisselandschap handhaven. De afname van dit landschap zou nu al zichtbaar zijn. Er zou hierop geen controle zijn, aldus een aantal aanwezige deelnemers aan deze tafel.

Tweede stelling Focus op 'inwoners zijn vooral zelf verantwoordelijk voor gezond leven'. Moeten kwetsbare groepen worden geholpen met 'gezond leven'.

Opgemerkt wordt dat Amerikaanse toestanden niet gewenst zijn. Daarmee wordt waarschijnlijk bedoeld een situatie waarbij de overheid geheel afstand neemt.

Gedeelde opvatting aan de tafel is dat de inwoners vooral zelf verantwoordelijk zijn voor een gezond leven. Maar dat de overheid met name kwetsbare groepen moet (blijven) helpen hierbij.

Dan vervolgens de vraag van de tafelheer of de gemeente hier een rol in heeft; door inzetten op verbetering van de luchtkwaliteit door afname boeren etc. Een persoon verandert van positie door naar blauw te gaan.

Dan wil de tafelheer bij **stelling 3** weten of de gemeente bij de herinrichting of bij nieuwe wijken meer aandacht moet geven aan voor meer groen.

De meerderheid is het hier mee eens, er is behoefte aan meer groen. Tegelijk is de situatie in Dinkelland niet die van een grote stedelijke gemeente, want groen is al nabij.

Een persoon zegt nee. Denkt ook aan de eventuele meerkosten in de huisprijs voor starters.

Gedeelde opvatting is dat meer groen welkom is, maar we moeten oppassen dat dit niet zorgt voor hogere kavel- of huizenprijzen.

Tweede ronde

Stelling 1:

Fijnstof/luchtkwaliteit

Lucht wel belangrijk. Houtrook accepteren in deze omgeving? Geen klachten. Is geen dingetje in de omgeving waar deze mensen wonen.

Stelling 2 bewoners en gezondheid/gezonde omgeving.

Inwoners zelf verantwoordelijk, maar wel rol bij de jeugd. Zorgen over jeugd. Ook t.a.v. drank en drugs gebruik (handelen in drugs in Fleringen? En in Lattrop achteraf wordt tussendoor genoemd).

Voordelen van keet = ontmoeten voor de jeugd wordt genoemd. Ook wordt opgeroepen iets te doen met voorstel dat jeugd onder de 18 onder toezicht kan drinken in de horeca. In keet geen toezicht.

Dan ligt de verantwoordelijkheid bij de ouders. Ondanks de opmerking van de expert dat niet drinken

onder de 18 wettelijk is geregeld, vindt de deelnemer dat drinken onder de 18 in de horeca (dus met toezicht) een goed ding is.

Iemand van Charitas in deze groep noemt dat er veel meer een vangnet moet zijn voor de jeugd. Dat er veel aandacht moet zijn voor handhaving. In deze context wordt ook Lattrop als kleine gemeenschap genoemd. Veel mensen van buiten worden hier gehuisvest. Hier is het goedkoop wonen. Dat ontwricht deze lokale samenleving. De van buiten komers voelen niet de betrokkenheid bij de gemeenschap en trekken zich nergens wat van hier 'normaal' is. In dit kader ook voorbeelden van werknemers uit Polen (mannen) die gehuisvest worden. Ook in het buitengebied. Over deze opvattingen is commitment in de groep (zie foto links).

Stelling 3

Bij herinrichting/nieuwe aanleg meer aandacht voor groen/gezonde leefstijl.

Allen Eens. Hartstochtelijk mee eens. Vooral omdat men een gezonde leefomgeving belangrijk vindt op de plek waar men woont, in de wijken dus. Maar wel oproep voor aandacht voor watergoten (Ootmarsum bijvoorbeeld) = Belemmering hierdoor beperkt toegankelijkheid.

In dit kader ook wordt ook de toegankelijkheid in het groen (voorbeeld herstel oude kerkenpaden) genoemd. Let op die toegankelijkheid. Belangrijk.

Bij meer groen, komt ook de kwestie wie doet het onderhoud aan de orde. Buurtprojecten zijn een goede optie. Benut burgerparticipatie. Als voorbeeld wordt de kruidentuin in Denekamp benoemd. Of je door deze werkwijze ook moeilijkere doelgroepen (bijvoorbeeld 'Poolse werknemers') bereikt, is de vraag. Andere dynamiek.

Op de vraag ben je tevreden met je eigen woonomgeving zegt men 'JA'.

'Ik hoef niet meer terug naar de stad. Blij met rust en groen. Blij dat de vestiging van een Chinees niet is doorgegaan.' Onduidelijk waar dit precies over ging.

Verder wordt aangegeven dat de boeren in het buitengebied zorgen voor een afwisselend landschap. Alleen natuur (zoals op de Holterberg) is niet voldoende. En niet mooi.

Het tegeltje van de avond: "Boeren maken het mooi".

Deze uitspraak bezien in de context: natuur is mooi, maar vraagt ook onderhoud. Als dit wegvalt of op de lange baan wordt geschoven, wordt het een bende.

Dan brengt de gespreksleider het item in 'geen gebruik van bestrijdingsmiddelen door gemeente'. Ook deze regel invoeren voor burgers en boeren?

Een persoon vindt dat lastig. Recente voorbeelden rondom de Eikenprocessierups (EPR) wordt gemaakt.

Eén deelnemer aan tafel vraagt soms ook 'pragmatisme' van de gemeente. Zij zou het logisch vinden als op grote schaal brandharen uit eikenbomen vallen door storm, dat deze 'resten' door gemeente wordt opgeruimd. Dat voorkomt veel ellende. Maar zo werkt het niet, is haar ervaring. Das jammer. Nu zorgen deze brandharen en resten nog jarenlang voor ellende.

Conclusie naar aanleiding van de verschillende gesprekken bij deze stelling is: Over het algemeen zijn we tevreden over onze (gezonde) leefomgeving. Maar er het kan altijd beter en daarbij is sturing of actie van de gemeente gewenst.

Derde ronde

Korte introductie 'gezondheid en ruimte'.

Bij de eerste stelling wordt gesproken over **meer aandacht** voor de gezonde leefomgeving?

Ook wordt aangegeven dat in/bij keten bijvoorbeeld ook veel gehandeld worden (neg bijeffect). Maar het stimuleert ook ontmoeten. Sociale cohesie. Maar het kan ook uit de hand lopen. Regelgeving gemeenten van belang. Maar ook verantwoordelijkheid ouders van belang.

Verdeling fifty/fifty.

Bij de stelling nieuwbouw/herinrichting **meer ruimte voor groen**.

Edwin eens, maar wordt vaak ivm prijs op bekribbeld.

Ook wordt aangegeven maak mensen verantwoordelijk voor het groen.

In dit kader wordt gesteld: hoe minder gemeentelijke groen, hoe beter onderhouden.

Groen kan voor de burger veel betekenen, maar dan moet het wel collectief toegankelijk zijn.

In dit kader komt een voorbeeld aan de orde. Gaat over riooloverlap (waarschijnlijk werd hier riooloverstort bedoeld) bij heftige regens in het populierenpark. Deze keerzijde heeft negatieve invloed op leefomgeving bij dit park.(vlak bij een school/jongeren fietsen).

En in de zomer zou er stank zijn van het slib..

Opgeroepen wordt op te zorgen voor meer diversiteit in de aanplant van gemeentelijk groen. Maar te veel door elkaar maakt ook snel rotzooi. Dan is een grasveld weer makkelijker in het onderhoud.

Daarom van belang om bewoners te voor- en nadelen te vertellen. Om ze goed mee te nemen in de aanplant/aanleg etc. Als mensen zich niet verantwoordelijk voelen, niet betrokken zijn, dan komt er ook geen actie vanuit hun richting.

Dan inzoomen op de stelling **gemeente en geen gebruik bestrijdingsmiddelen.**

Een persoon, een agrariër, heeft voornemen om te stoppen. Gemeente kan dit niet eisen, volgens hem.

In dit kader noemt hij ook de lelyteelt genoemd, waarbij echt heel veel 'gebruikt' wordt.

Gebruik bij particulieren en boeren is eigen verantwoordelijkheid.

Overige zaken:

Gebruik asfalt waar het kan, onderhoud klinkers intensief.

Blijven ontmoeten

Weerselo

Thema 5 – Blijven ontmoeten

1. Een dorps huis en sportvoorziening in elke kern behouden is op den duur onbetaalbaar
2. Ontmoeten gebeurt in de toekomst virtueel en op verschillende plekken
3. Commerciële bedrijven worden het fundament onder onze ontmoetingsplekken
4. Als een kerk zijn functie verliest moeten we ruimte geven aan functies die niet concurrerend zijn voor andere maatschappelijke accommodaties

Tafel 1

Iedereen is het unaniem oneens met de stelling

Belangrijk:

In elke kern naar eigen behoefte een dorps huis. Vooral in kleine kernen is dit belangrijk dat er een ontmoetingsruimte blijft. Hiervoor zou de gemeente financiële middelen beschikbaar moeten stellen bij tekorten. In grote kernen als Denekamp is een kulturhus onnodig, er zijn voldoende café's etc. die hieraan invulling kunnen geven.

Pas op voor concurrentie van sportkantine (prijzen lager), door allerlei groeperingen toe te laten wordt de bestaande horeca benadeeld.

Tips/bevindingen:

1. Raadsleden niet laten stemmen, hun rol is dialoog aangaan en zich niet opstellen als burger
2. Stelling niet alleen vertellen maar ook op (groot) formaat papier bij tafel hangen. Mensen geven bij onduidelijkheid c.q. niet goed gehoord een eigen interpretatie aan de stelling en heeft discussie minder waarde
3. Enri Nijhuis (stadsbouwmeester) was aanwezig omdat hij inwoner is van Deurningen. Hij had het een dag eerder gezien in de krant anders was hij niet gekomen. Is er wel voldoende publiciteit aan gegeven ?
4. Eline heeft binnen haar eigen netwerk deze avond gepromoot maar kan de informatie op facebook en eigen website gemeente niet of moeizaam vinden !

Zoiets moet blijven met inzet van vrijwilligers. Elk dorp, maar ook de kleinere kern moet leefbaar zijn. Versnippering van ontmoetingsplekken moet worden voorkomen. Centralisatie van de ontmoetingsplek.

De gemeente moet op de juiste manier aansturen. In overleg moet elke kern zijn behoefte houden. In grotere dorpen, zoals Denekamp zijn meer opties tot ontmoeting. Een kulturhus heeft in zo'n dorp geen toegevoegde waarde. Ook commerciële partijen kunnen zorgen voor ontmoeting binnen het dorp.

Conclusie:

In elk dorp wel een ontmoetingsplek houden. Mag ook een commerciële partij zijn.

Tafel 2

Stelling 1: een dorps huis/sportvoorziening in elke kern is op den duur onbetaalbaar. (10 hart oneens, 3 och oneens)

Iedereen oneens.

Dit moet blijven bestaan, want dit heb je nodig om een kern leefbaar te houden. Als de wilskracht er maar is in het dorp. Ondernemers heb je wel nodig om te kunnen meefinancieren. En eigen kracht/zelf werkzaamheid is erg belangrijk.

Woning moeten ook wel betaalbaar blijven in de kernen.

Stelling 2: commerciële bedrijven worden het fundament van de ontmoetingsplekken. (2 hart oneens, 10 och oneens)

Iedereen is het oneens.

Je moet het samen doen. Basis zijn de vrijwilligers, maar je hebt bedrijven nodig voor de cofinanciering.

Kerken die leegkomen moeten functievrij zijn.

Tafel 3

Hartstochtelijk eens: 0   Koudbloedig eens: 3

Hartstochtelijk oneens: 1   Koudbloedig oneens: 2

Er was wat discussie over de stelling vandaar dat niet iedereen zijn naamkaartje legde. We zijn toen gewoon het gesprek gestart.

'De behoefte aan ontmoeten is er wel, maar minder.

'Als jeugd wegtrekt dan komen ze niet meer terug.'

'Voorzieningen moeten blijven, dan blijft de jeugd ook.'

'Ik heb nooit begrepen waarom er krimp komt. Het is een selffulfilling prophecy. Door minder te bouwen komt er minder jeugd'.

'Het gaat met name om betaalbare woningen behouden, dan blijft het leefbaar'

Door de ambtenaar worden een aantal voorbeelden geschetst: het aantal kinderen is al afgenomen, scholen raken leger. Een inwoner vult aan: Ook de bibliotheek bijvoorbeeld is niet meer wat het vroeger was.

'Het is wel een groot onderwerp voor deze tafel' Dit werd gezegd nadat we het ook hadden over leefbaarheid in zijn algemeenheid en woningbouw.

'Kruisbestuiving tussen verenigingen zou goed zijn. Dat ze samenwerken naar 1 gezamenlijk gebouw' 'Via MijnDinkelland2030 kunnen clubs en verenigingen best het gesprek met elkaar aangaan'. Waarmee ook bedoeld werd dat de oplossingen vooral per kern gezocht moet worden.

Wat is echt nodig? Veranderen naar behoefte.

'Kijk naar jeus de boules, dat was er 15 jaar geleden nog niet, maar is er nu wel. In Weerselo is een goede combinatie met de tennis gevonden. Ontwikkelingen komen vanzelf. Over 15 jaar zien we wel. Organisatiekracht is er genoeg, het probleem lost wel weer op'. Een (groot) deel van de aanwezigen lijkt het hier mee eens te zijn.

Over de rol van de gemeente:

'De gemeente moet aanjagen, de gemeente moet helpen. Maak verenigingen zelf verantwoordelijk om combinaties te leggen'

Conclusie / gedeelde opvatting:

- Zorg voor voldoende betaalbare woningen en houdt starters en jongeren in de kernen. Dat is ook goed voor het gebruik en behoud van de voorzieningen.
- Meer samenwerking en eventueel samenvoegen van gebouwen kan een goede oplossing zijn.
- Kernen (inwoners, verenigingen, accommodatiebesturen) redden zichzelf. De gemeente kan wel samenwerking aanjagen. MijnDinkelland kan hier een goed hulpmiddel in zijn.

* Dit onderwerp kwam als laatste aan bod en is daardoor maar kort en oppervlakkig besproken.

Agelo

Thema 5 – Blijven ontmoeten

1. Een dorps huis en sportvoorziening in elke kern behouden is op den duur onbetaalbaar
2. Ontmoeten gebeurt in de toekomst virtueel en op verschillende plekken
3. Commerciële bedrijven worden het fundament onder onze ontmoetingsplekken
4. Als een kerk zijn functie verliest moeten we ruimte geven aan functies die niet concurrerend zijn voor andere maatschappelijke accommodaties

Centrale stelling van de avond was dat het in stand houden van alle dorps huizen, sportvoorzieningen en maatschappelijk vastgoed in iedere kern onbetaalbaar wordt. In alle groepen was men hierover verdeeld. Duidelijk werd wel dat alle meningen als hartstochtelijk konden worden aangemerkt, enerzijds mee eens, anderzijds mee oneens. In dit verslag een korte reflectie. En passant zijn ook de andere stellingen ingebracht, zoals:

- Overname van de ontmoetingsfunctie door commerciële partijen
- In toekomst vindt ontmoeting vooral digitaal plaats

Ronde1

De mogelijkheden om voorzieningen in stand te houden worden onvoldoende benut. Dit moet vanuit het dorp zelf komen. Gaat ook over de energie die een kern kan opbrengen. Je moet het als kern niet van de gemeente laten afhangen. Er moet wel een visie op ontwikkeld worden. Per kern of kern overstijgend? Er is sprake van differentiatie per kern. Het wordt gemakkelijker om keuzes te maken als kernen 'iets' groter zijn. Een praktisch probleem zit ook bij het aantal vrijwilligers. Deze zijn nu en in de toekomst van groot belang om voorzieningen in stand te houden.

Kan de gemeente hier nog in sturen?

Eerder bijsturen. Er is vastgoed gecreëerd waar eigenlijk niet genoeg behoefte aan was. Leegstand is langzaam zichtbaar. Door meerdere accommodaties te faciliteren creëer je ook een probleem met vrijwilligers. Er moet op termijn wel een keuze gemaakt worden tussen welke voorzieningen je in stand houdt. De opvatting is ook dat gesubsidieerde partijen gebruik moeten maken van maatschappelijke voorzieningen/vastgoed. Reuring is nodig voor instandhouding.

Mogelijkheden zouden beter benut kunnen worden als dergelijke voorzieningen een betere bezetting zouden hebben verdeeld over de dag. Er wordt ook melding gemaakt dat subsidies langjariger verstrekt moeten worden. Het wordt als lastig ervaren om gebruik te maken van subsidies of bijvoorbeeld de buurtsportcoach.

Commerciële partijen worden gezien ondersteunend bij het in standhouden van voorzieningen. Er wordt ook wel gedacht aan het betrekken van jeugd, bijvoorbeeld door een jeugdhonk. Dit vergt ook weer vrijwilligers.

Men is het overwegend hartstochtelijk oneens dat digitale toekomst niet de toekomst is. De jeugd krijg langzaam meer 'wijsheid' en blijven niet hangen in digitale middelen. Tegelijkertijd lukt het niet om de jeugd tijdig te betrekken. De jeugd voelt zich veel meer de baas in eigen gelegenheden met gelijkgestemden.

Ronde 2

Verwachting is dat het gewoon lastig wordt om dorps huizen in de toekomst betaalbaar te houden. We zien (leden)aantallen afnemen bij scholen, sport, e.d.. Oplossing is om te bundelen. Er wordt flink gediscussieerd over de exploitatie van accommodaties. Daar waar het kan wordt er gereserveerd voor onderhoud, maar vaak niet. Gemene deler bij sterke maatschappelijke accommodaties is dat er

heel veel gebeurd door vrijwilligers. Er zijn grote zorgen of het vrijwilligersaanbod op niveau blijft. Zonder commerciële partijen wordt het bijna niet meer mogelijk. Sponsoractiviteiten zijn hard nodig.

Eerste belang ligt bij gemeenschap. Tweede belang ligt bij gemeente. Blijf investeren in vernieuwing. Denk ook aan de ouderen. Sprake van vereenzaming. Daar moeten 'we' mee aan de slag. Zorg komt versoberd over. Gemeente zou ervoor kunnen zorgen dat de oudere generatie nog een functie heeft in de samenleving.

Aan gemeente wordt gevraagd om te helpen bij:

- Weten hoe subsidies aan te vragen?
- Hoe vrijwilligers te betrekken?
- Hoe om te gaan met maatschappelijke vraagstukken
- Helpen bij groot onderhoud
- Verzekering voor vrijwilligers? Vrijwilligersbijdrage.
- Sociale stages?

Met betrekking tot kerkelijk vastgoed vindt men de kerk is meer dan de eucharistie. Hoe hou je de eredienst in stand, maar niet perse in het kerkgebouw. Scenario's uitwerken.

Inpraak in behoud van vastgoed wordt belangrijk gevonden. Discussies moeten in samenspraak lopen met de inwoners. Men moet elkaar betrekken. Gemeente zou de aanjaag- en begeleidende functie moeten vervullen.

Ronde 3

Over 10 jaar zijn voorzieningen in alle kernen niet meer betaalbaar? Overwegend niet eens met deze stelling. Men denkt dat er in de kleine kernen op termijn niet genoeg mensen meer hebt om voorzieningen in stand te houden. Is een gemeente bereid om er geld in te steken vraagt men zich hardop af. In elk dorp zou een gemeenschapsruimte moeten zijn vindt men. (Hoeft geen zelfstandig gebouw te zijn).

We stellen tegenwoordig te veel eisen. We zullen met dorpen samen moeten werken. Het is gewoon niet vol te houden in de toekomst. Geef mensen de ruimte. Laat het de gemeenschap zelf vooral ook regelen. Faciliteer alleen het minimale, zodat in accommodatie bijvoorbeeld de koffie zeer voordelig is. (Geef caféhouders een koffievergoeding. Een kulturhus is dan wellicht niet meer nodig).

Er wordt ook gesproken over saamhorigheid. mensen moeten bereid zijn wat voor elkaar te doen. Daar hoeft een gemeente niets aan te doen.

Ten aanzien van het thema ontmoeten zouden er kleine woonhofjes moeten ontstaan, waar men wat voor elkaar wil doen. Oude sporthallen zouden bijvoorbeeld al opgeofferd kunnen worden.

Wees toekomstbestendig door dorpen te laten samenwerken. Het ene dorp de sport, het ander dorp het onderwijs.